

Vedlegg 3

Oppsummeringer av rapporter fra PwC: driver- og konsekvensanalyser

Oppsummering av PwC sin rapport om økning i ADHD blant barn og unge

Forekomsten av ADHD-diagnoser blant barn og unge i Norge var stabil fram til rundt 2018, men har økt kraftig siden 2020. En lignende utvikling ses internasjonalt. PwC har gjennomgått forskning, statistikk og faglige innspill for å identifisere hva som driver økningen. De finner **13 mulige drivere**, knyttet til samfunn, helsetjeneste og individ.

Den ene driveren som har sikker, dokumentert effekt på økningen er **utvidede diagnosekriterier**. Endringene i diagnosekriteriene som ble gjort i 2013, var motivert av en økende erkjennelse av at daværende kriterier var for strenge, og at flere barn og unge vil kunne ha nytte av diagnose og behandling. Endringene innebærer at flere barn og unge nå kvalifiserer for diagnosen, og en utjevning av kjønnsforskjeller, hvor flere jenter enn tidligere får diagnosen.

Blant de øvrige identifiserte driverne er det flere som enten påvirker **symptomtrykket** (flere får symptomer eller sterkere symptomer), **diagnostisering av ADHD**, eller begge deler. Økende antall ADHD-diagnoser kan blant annet skyldes bedre gjenkjenning av symptomer, snevrere normalitetsforståelse, svekkede beskyttelsesfaktorer, at diagnosen kan oppleves som nyttig eller attraktiv og ulike andre samfunnsforhold knyttet blant annet til skole, forventninger i samfunnet og levevaner.

Økningen i ADHD-diagnoser skaper betydelig press på tjenester, særlig kommunene og BUP, og kan gi store samfunnsøkonomiske konsekvenser. ADHD medfører høye kostnader knyttet til helse, utdanning og sosialtjenester. Samtidig kan ubehandlet ADHD også gi store kostnader, selv om disse i mindre grad er dokumentert.

En analyse antyder at kommuner som bruker mer ressurser på tidlig innsats og forebygging (som SFO, fritids- og aktivitetstilbud) har **lavere forekomst av ADHD-diagnoser**, men datagrunnlaget har begrensninger. Likevel samsvarer funnet med innspill fra fagpersoner som peker på store ulikheter mellom kommuner avhengig av organisering, hvilke tjenester som er tilgjengelige og prioritering av forebyggingsarbeid på tvers av sektorer.

Rapporten gir ikke konkrete anbefalinger, men peker på et **stort mulighetsrom** for bedre innsats gjennom helsefremming, forebygging, tidlig intervensjon, sterkere fagmiljøer og mer tverrsektorielt samarbeid mellom skole, PPT, kommunale helsetjenester, inkludert fastleger og BUP.

Oppsummering av PwC sin rapport om økning i ADHD blant voksne

Andelen voksne som behandles for ADHD i spesialisthelsetjenesten har økt kraftig det siste tiåret – fra 0,31 % av befolkningen i 2015 til 0,77 % i 2024, det vil si en vekst på 148 %. En lignende utvikling ses internasjonalt. PwC har gjennomgått forskning, statistikk og intervjuet ansatte i Nav, behandlere i helsetjenesten og voksne med ADHD for å forstå hva som driver økningen. Kunnskapsgrunnlaget for voksne viser seg å være svakere enn for barn og unge.

Rapporten identifiserer **13 drivere**, knyttet til samfunn, helsetjeneste og individ. Tre av driverne antas å øke **symptomtrykket**, mens tolv antas å bidra til **økt diagnostisering** – også dersom det faktiske symptombildet i befolkningen hadde vært uendret. Økt diagnostisering forklares blant annet med bedre gjenkjenning av symptomer, snevrere normalitetsforståelse og at ADHD-diagnosen oppleves som nyttig for mange. Tre av driverne bidrar både til høyere symptomtrykk og økt diagnostisering.

To drivere vurderes som sikkert dokumenterte: **utvidede diagnosekriterier**, som innebærer at flere omfattes av diagnosen (jf. omtale over), og **økningen i ADHD blant barn og unge**. Flere barn får diagnosen og tar den med seg inn i voksen alder, og foreldre til diagnostiserte barn gjenkjenner ofte egne symptomer og søker utredning. Andre drivere har svakere forskningsgrunnlag, men det peker mot at moderne arbeids- og samfunnsliv stiller høyere krav til planlegging, organisering og selvregulering – noe som gjør det vanskeligere for personer med ADHD-symptomer å fungere uten hjelp.

Økningen i ADHD-diagnoser skaper press på helsetjenesten, med risiko for kapasitetsmangel, ulik tilgang til utredning og fortrengning av andre pasientgrupper. Samtidig kan flere diagnoser og behandling gi positive effekter ved å redusere risikoadferd, psykisk uhelse og rusproblematikk. Mange voksne rapporterer økt selvforståelse som den viktigste verdien av diagnosen. Nav, arbeidslivet og utdanningsinstitusjoner opplever økt behov for tilrettelegging, noe som kan være krevende, men som også kan redusere frafall og styrke deltakelse i arbeid og utdanning. Rapporten gir ingen anbefalinger, men gjengir innspill fra brukere og fagpersoner for videre vurdering.